

הגדולים, משכילים בתורת החב"ד ועובדי ה' ובעלי לב רחב וזה מתבטא ומשתקף בניגונייהם.

בער עס זינגען, אלס דעם דריטען ניגון, וואָס פאָר חסידות.

ניגון ע—צו

ניגונים לשבת ויום טוב.

ניגונים חבדיים, המושרים תמיד בפי חסידי חב"ד. רובם ככולם מלאים רגש וספוגים מהתבוננות המוח והתפעלות הלב, ולאשר לא נודע לנו בבירור מי הי' מחברם, קראנום סתם בשם "ניגון לשבת טשוג, עיר באוקריינא היתה מפורסמת עם חסידי ויום טוב".

שער ב.

ניגוני תפלה לימים נוראים (צ"ז—צ"ט)
סקארבאָוע ניגונים.

כאן נרשמו איזה ניגונים סקארבאָוע מתפלות ימה"נ כפי שהיו מושרים בליובאוויטש.

קטע משיחת ליל שש"פ תרח"ץ.

נוסח הניגונים הקבועים אצל כלל ישראל — הנק' סקארבאָוע — סידרם המהר"ל מפראג. בזמנו הי' עת צרה לישראל וביקש המהר"ל שיגלו לו משמים ניגונים לתפלה, אשר בזה יוכלו כלל ישראל לעורר רחמים העליונים ואז סידר הניגונים האלה. הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק צמח צדק אמר, שהניגונים שסידר המהר"ל מפראג הם משירי הלויים שבמקדש, ולכן היו הצדיקים מקפידים מאד על החזנים האלה, שהיו מוסיפים משלהם בהניגונים הקבועים.

קטע משיחת ליל ש"ק חוהמ"ס תש"ד.

ביים זיידען הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק מוהר"ש איז געווען אַ חזן ר' איסר, ער איז געווען אַ איש המעלה, ר' איסר חזן פלעגט האַבען אַ באַזונדער נוסח אין די תפלות ימה"נ און בעיקר אין די תפלת "עבודה" ביוהכ"פ. ווען ער האָט אָנגעהויבען די עבודה האָט ער געגעבען אַ געשריי: "אתה", — ולא כדרך החזנים שמתחילים בקריאה "אתה כוננת". — באַ כורעים פון די פסקא "והכהנים" האָט ער גע- האָט אַ תנועה-ניגון וואָס איז געווען מקובל, אַז אַזוי האָט מען געזונגען אין ביהמ"ק. ווען איסר דער חזן פלעגט זינגען באַ כורעים איז ניט געווען איינער, וואָס זאָל ניט מוריד דמעות זיין.

קטע משיחת ליל ש"ק האזינו י"ג תשרי תש"ה.

נמשך הדיבור ע"ד החזנים שהיו בליובאוויטש, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:
ר' איסר חזן הי' עוד בחיי הוד כ"ק אדמו"ר

ניגון סג.

זשעבינער האַרץ.

עיר זשעמבין היתה מעולם מלאה חסידים אנשי חב"ד, משכילים ועובדים ה'. גם הניגונים שחברו — או ניגנו — נתחלקו לב' סוגים: ניגונים מוחיים, — "מוח ניגונים" — וניגונים לבביים, — "האַרץ ניגונים" — ועל שם זה נקרא הניגון הראשון "זשע-בינער קאַפּ", כלומר ניגון שמביע מחשבת והתבוננות המוח של "המשכיל" אלקי — ובפרט לפי המסורה של ר' מיכאל דוואַרקין המובא לעיל — והשני "זשעבינער האַרץ", להיותו יותר ביטוי הלב של ה"עובד" ה'.

ניגון סד.

דער פלפול.

ניגון בן חמש בבות, אשר מהלך שלוב תנועותיו מבבא לבבא הוא ע"ד קושי' ותירוצו. מה שבבא הקודמת תובעת, דורשת ותמהה — הבבא שאחרי' מצדקת, משתקת ומיישבת, והבבות מטפסות ועולות, סותרות ובונות, מפרקות ומקשות, מתרצות ומיישבות בדוגמת הפלפול התלמודי, וע"ש זה נקרא "דער פלפול".

ניגון סה, סו, סז.

ניגון לר' שלום חאריטאָנאָו, שו"ב מניקאָלאַיעוו.

ר' שלום, א' מהאחים החסידים והתמימים למשפחת האַריטאָנאָו מניקאָלאַיעוו, חיבר הרבה ניגונים חבדיים, המעוררים חשבון הנפש וכיסופי הנשמה להתרומם לחיים רוחניים.

ניגון סח.

ניגון לר' יודיל מלאפיץ.

הניגון הזה מסר לספרנו החסיד ר' דובער חאס"קינד, שקיבלו מהתמים ר' יודיל בשיבת תורת בליובאוויטש, שהי' נקרא בשם: "יודיל לאַפיצער".

ניגון סט.

דער קרעמענטשוגער ניגון.

הניגון הזה הביאו לליובאוויטש חסידי עיר קרעמענטשוג ועל שם זה נקרא "דער קרעמענטשוגער ניגון", אבל מקורו הוא מניקאָלאַיעוו. קרעמענטשוג

ניגון צט.

והכהנים.

הניגון — „סקארבאָוע“ — ל„והכהנים“, שבתפלת עבודה ביוהכ"פ במקום שכורעים, כפי שמנגנים אותו ב„ליובאוויטש“.

שער ג.

ניגוני התועדות חסידים (ק—קל) הנק' „פארברענגענס“.

נושא הדיבורים, בעת מסבות והתועדות החסידים הנק' „חסידישער פארברענגען“, הוא בעניני חשבון הנפש, התעוררות לקביעות עתים לתורה, עבודת התפלה ותקון המדות לפי רוח החסידות. זקני החסידים מספרים סיפורים תוכניים מהרביים הק' וחוזרים על דבריהם ופתגמיהם, שצריכים לימוד והוראה למעשה. חלק גדול בהתועדות כזו לוקחים הניגונים, הפותחים שער להתעוררות הלב והתפעלות הנפש. בעת התועדות בוחרים בעיקר בניגונים רציניים ולבביים, החורשים את תלמי הלב ומגלים את עמקי הנשמה וכיסופי לאור האלקי.

ניגון ק.

אך לאלקים דמי נפשי.

תנועות הניגון הזה משמשות כעין גשר, המעביר את האדם מגשמיותו וחילוניותו לאוירה מעולה וסביבה של קדושה, מבכא לבכא מתגבר הרגש, שמפשיר הכפור והגלידה ומחמם הנשמה בגעגועים של מעלה. הניגון הזה מצא חן מיוחד לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א ושרים אותו עפ"י רוב בתחלות כל התועדות ביו"ט ויומי דפגרא.

ניגון קא.

צמאה לך נפשי.

ניגון חבד"י ישן מחסידים הראשונים שבתקופת החב"ד. חציו הראשון מושר בתיבות הפסוק צמאה וגו', וחציו השני בתיבות שפת רוסית, אשר תוכנו: תביעה להיצה"ר ונפש הבהמית, ומכנה אותם בשם בן כפר שוטה שנסע ליומא דשוקא — „יאריד“ — בהעיר הגדולה, ואינו קונה ואינו מוכר, רק עושה מריבה (בין ישראל להקב"ה). הניגון הזה כולו אומר שירה וגעגועים.

ניגון קב.

תשב אנוש עד דכא.

ניגון חבד"י ישן המעורר לתשובה.

מוהר"ש, אחריו הי' החזן ר' ראובן וואַראַבייצקי, ואח"כ החזן ר' יחיאל האלפערין. החזן ר' איסר הי' מתפלל ה„עבודה“ דיוהכ"פ בנעימה ובדביקות ובעת שהי' אומר „והכהנים“ היו דמעות וטפות זעה נזולות מעל פניו. הוד כ"ק אאמו"ר מוהר"ש הי' מתפלל ביוהכ"פ בחדרו הסמוך לביהמ"ד, אמנם בעת שהחזן אמר „והכהנים“ נכנס לביהמ"ד ועזר בהניגון „סקארבאָוע“ הידוע.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק⁽²⁾ בעת אמרו תפלת „עבודה“ היו דמעות נושרות מעיניו על הרצפה והיו שומעים ממנו כל תיבה ביחוד, בעת עזרו להחזן באמירת „והכהנים“. פעם אמר תיבת „מפורש“ בפ"ע ופ"א „מפורש יוצא“ ביחד — היינו החילוק בההפסק, אין דעם אפשטעל. —

ר' יחיאל האלפערין החזן, הי' שנים רבות חזן בעיר מאסקווא. בשנת תרמ"ד נסע הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק⁽³⁾ למאסקווא ור' יחיאל שימש אותו ואז למד הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק לר"י את נוסח הניגנה המקובל בתפלת ימה"נ: „עלינו“, „והכהנים“, „אתה כוננת“, „סלח לנו“, „כי אנו עמך“, ההפסק — דעם אפשטעל — באמירת „וכך הי' מונה אחת“ וכו'.

קטע משיחת יום ש"ק חוהמ"ס תש"ד.

דער אַלטער רבי האָט אויסגעלערענט דעם פעטער רב"ש⁽⁴⁾, ווען ער איז נאָך געווען אַ קינד פון זיבען-אַכט יאָהר אַלע תנועות וניגונים פון די נוסחאי התפלה, וואָס מ'רופט „סקארבאָוע“, און שטענדיג האָט זיך דער פעטער רב"ש מצטער גע-ווען, וואָס ער האָט פאַרגעסען איין תנועה אין תפלת ימי הנוראים, וואָס דער אַלטער רבי האָט איהם גע-לערענט, וואָס האָט געשטאַמט פון שיר הלויים במקדש.

ניגון צז.

ידעתי ה' כי צדק משפטך.

המנהג בליובאוויטש, שהחזן אומר בקול רם הפסוקים ידעתי וגו', אחר אמירת תפלת „הנני“ וקודם הקדיש שלפני מוסף בב' ימים דרי"ה ויוהכ"פ. החזן ר' יחיאל האלפערין — ראה אדותו בהקדמה לשער זה — הי' מגן הפסוקים האלה בניגון הזה.

ניגון צח.

ניגון קודם קדיש מוסף לימים נוראים.

הניגון לקדיש שלפני מוסף ב' ימים דר"ה ויוהכ"פ, כפי שמנגנים אותו ב„ליובאוויטש“, מיסודו של החזן ר' יחיאל האלפערין.

(25) ראה שם ג' 25.